

СТВОРЕННЯ ВІЦЕТУМУ У КРЕМЕНЕЦЬКОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ

Берідзе О.І.

*Кременецький ботанічний сад
(м. Кременець, Тернопільська обл.)*

Ботанічними садами називають культурно-просвітницькі та науково-дослідні заклади, в яких накопичують колекції флори для її вивчення, збереження, культивування та акліматизації. Ботанічні сади є об'єктами збереження біорізноманіття, в яких постійно відбувається пошук і добір рослин, перспективних для створення зелених насаджень і здійснення інших видів господарської діяльності [2, с. 228-238].

Кременецький ботанічний сад є однією із найстаріших природоохоронних установ не тільки в межах України, але і на території Європи. Флористичне різноманіття Кременецького горбогір'я завжди приваблювало як звичайних туристів так і званих науковців зі світовим ім'ям. У різні часи флору Кременецьких гір досліджували такі вчені як В. Бессер, Д. Мак-Клер, А. Тутковський, Б. Заверуха, В. Клоков [1, с. 159]. Сад був закладений у 1754 році, і є одним із найстаріших на Україні осередків природничої науки, інтродукції та просвітницько-навчальної діяльності. У форматі повноцінного науково-дослідницького та навчального об'єкту, пристосованого до потреб європейського навчального закладу вищого типу, ботанічний сад реорганізував професор природничої історії Франтішек Шейдт. Ландшафтний дизайн саду розробив майстер садово-паркового мистецтва початку ХХ ст. Діонісій Мак-Клер.

Колекції рослин у ботанічних садах і дендропарках є надзвичайно важливим джерелом збагачення асортименту квітково-декоративних, лікарських, сільськогосподарських та інших рослин і осередками збереження та відтворення унікальних природних видів в умовах *ex situ*. Однією з науково цінних і привабливих (з точки зору відвідувачів) є колекційно-експозиційна ділянка «Сад ліан» – або віцетум. Місце розташування віцетуму – крутий терасований схил (30°) південно-східної експозиції. Ґрунти сірі лісові, легкосуглинкові. Тут зростають різні за біо- та екоморфою, віком, окрасою виткі рослини та інші однорічні, багаторічні види, що створюють декоративний ефект протягом вегетаційного сезону (рис. 1).

Рис. 1. Ландшафтна композиція віцетуму Кременецького ботанічного саду

Робота по створенню віцетуму у Кременецькому ботанічному саду розпочалась у 2009 році. В основу покладений систематико-ландшафтний принцип. Основні посадки рослин були проведені протягом 2009-2014 рр. встановлені підпори, постійно ведеться догляд за рослинами, полив атмосферний.

Асортимент рослин дуже різноманітний, окремі родини представлені багаточисленними видами, сортами. Декоративні ліани відкритого ґрунту – 1 відділом 1 класом, 13 класами, 13 родинами, 19 родами (табл. 1).

Таблиця 1 – Таксономічна структура витких рослин

Порядок	Родина	Рід
Відділ Magnoliophyta		
Клас Magnoliopsida		
<i>Aristolochiales</i>	<i>Aristolochiaceae</i>	<i>Aristolochia</i>
<i>Araliales</i>	<i>Araliaceae</i>	<i>Hedera</i>
<i>Scrophulariales</i>	<i>Bignoniaceae</i>	<i>Campsis</i>
<i>Dipsacales</i>	<i>Caprifoliaceae</i>	<i>Lonicera</i>
<i>Celastrales</i>	<i>Celastraceae</i>	<i>Celastrus</i>
<i>Convolvulales</i>	<i>Convolvulaceae</i>	<i>Ipomoea, Quamoclit</i>
<i>Cucurbitales</i>	<i>Cucurbitaceae</i>	<i>Cucurbita, Echinocystis</i>

<i>Fabales</i>	<i>Fabaceae</i>	<i>Lathyrus, Lupinus, Phaseolus</i>
<i>Polemoniales</i>	<i>Polemoniaceae</i>	<i>Cobaea</i>
<i>Polygonales</i>	<i>Polygonaceae</i>	<i>Polygonum</i>
<i>Ranunculales</i>	<i>Ranunculaceae</i>	<i>Clematis, Akebia</i>
<i>Illiciales</i>	<i>Schisandraceae</i>	<i>Schisandra</i>
<i>Vitales</i>	<i>Vitaceae</i>	<i>Ampelopsis, Parthenocissus</i>

Основні прийоми догляду за видами на колекційній ділянці ліан у період були пов'язані з їх зрошенням, розпушуванням ґрунту, обрізуванням сухих частин рослин, скошуванням газону та низкою заходів боротьби зі шкідниками і хворобами; складанням плану-схеми, проведення робіт з етикетування рослин, ведення спеціального журналу спостережень за їхнім ростом і розвитком. Результати біометричних спостережень, одержані нами показали, що всі висаджені види та культивари рослин досить добре акліматизувалися до природно-кліматичних умов території.

Список використаних джерел:

1. Стельмашук В. Г., Ліснічук А. М., Мельничук О. А., Стиранкевич Р. Г., Онук Л. Л., Бойко С. А. та ін. Кременецький ботанічний сад. Каталог рослин. Природно-заповідні території України. Рослинний світ. Вип. 8. Київ: Фітоцентр, 2007. 159 с.
2. Monarkh V. V. (2019). Biological and ecological characteristics of dendroflora of Podillia Botanical garden of Vinnytsia national agrarian university. *Silskohospodarstvo ta lisivnytstvo: zbirnyk naukovykh prats VNAU*, 13, 228–238. [In Ukrainian].